

Oponentní posudek dizertační práce

Jméno doktorandky: **Ing. Mgr. Lenka Suková**

Název: **Organizační transformace a integrace podniku v průběhu životního cyklu**

Školitelka: **doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.**

Studijní program: P6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Řízení a ekonomika podniku

Oponentka: **prof. Ing. Hana Mohelská, Ph.D.**

Katedra managementu, Fakulta informatiky a managementu,
Univerzita Hradec Králové

Tématem dizertační práce doktorandky Ing. Mgr. Lenky Sukové je problematika životního cyklu podniku, který mapuje jeho vývoj a růst. Teorie životního cyklu podniku má svůj původ v biologii, neboť se předpokládá, že podnik, stejně jako všechny živé bytosti, prochází svým životním cyklem. Jediným podstatným rozdílem je skutečnost, že zatímco u živých organismů je přibližně dána délka trvání jednotlivých etap života a poté dochází k úmrtí jedince, v případě podniků se mohou délky trvání jednotlivých fází životního cyklu výrazně lišit a po uplynutí všech fází nemusí podnik zaniknout, ale naopak může být nastartován nový životní cyklus, např. díky kvalitnímu managementu. Zvládnutí jednotlivých fází životního cyklu podniku může do určité míry rozhodovat o jeho úspěšném pokračování na trhu anebo v opačném případě o jeho zániku. Zmapování životního cyklu je především získání znalosti, v jaké etapě se nachází, jaké jsou jeho typické znaky a která fáze ho bude do budoucna čekat. Tím se podnikatelský subjekt může do určité míry připravit na budoucí výzvy.

STANOVISKO:

a) K aktuálnosti zvoleného tématu a zformulování vědecko-výzkumného problému.

Předkládaná dizertační práce *Organizační transformace a integrace podniku v průběhu životního cyklu* přináší nový úhel pohledu na možnosti výzkumu problematiky životního cyklu podniku. Autorka se zabývá Greinerovým modelem ve vazbě na vybrané parametry. Greinerův model je jeden z mnoha modelů, který zobrazuje životní cyklus podniků. Jak uvádí sama autorka: „Larry E. Greiner svůj výzkum představil v článku *Evolution and Revolution as Organizations Grow*, který publikoval poprvé v roce 1972 a v roce 1994. Svůj výzkum realizoval v prostředí Spojených států amerických, odkud pochází. Avšak nebylo dohledatelné, na jakém vzorku podnikatelských subjektů bylo empirické šetření provedeno, tj. počet podniků, odvětví podniků, velikost, stáří, geografické zaměření (tj. oblast nebo část Spojených států amerických) a jiné.“

Dané téma je doposud v české literatuře prezentované nedostatečně, a to jak z pohledu teorie, tak z pohledu praxe.

Jedná se o aktuální v české odborné literatuře dostatečně neprobádané téma. Hlavním cílem dizertační práce je ověření aplikace Greinerova modelu v podmínkách České republiky k řízení podnikatelských jednotek a vytvoření metodiky pro opakované zjišťování fáze podniků, a to i s možností následného výzkumu vývoje daného jevu v čase. Přínos předkládaného tématu proto vidím nejen v jeho efektivitě pro budoucí fungování podniku, ale také v možnosti zvýšení konkurenceschopnosti takových podniků vůči ostatním.

b) K obsahové náplni práce, zda práce vychází ze soudobých vědeckých poznatků, zda jsou zvolené metody zpracování práce adekvátní. Formální stránka práce.

Práce je rozdělena do devíti číslovaných kapitol. Za Úvodem následuje kapitola 1, která deklaruje cíl a koncepční rámec dizertační práce. V teoretické části (kapitoly 2-5) autorka vymezuje základní problematiku, jsou zde popsány formou vědecké rešerše teorie organizování, organizační výstavba podniku, teorie integrace a velikost podniku. Případovým studiím se věnuje kapitola 6. Metodika a postup řešení empirické části dizertační práce jsou uvedeny v kapitole 7. Shrnutí výsledků výzkumu je věnována kapitola 8, celkové shrnutí výsledků výzkumu, diskuze a přínosy práce popisuje kapitola 9. Na číslované kapitoly navazuje kapitola Závěr, Přehled publikační činnosti autorky, Seznam použité literatury a Seznam příloh.

Metodický postup empirické části dizertační práce je uvedený v logické struktuře a přehledně. Výzkum byl uskutečněný na šesti podnikatelských subjektech plus další jeden podnik, na kterém byl testován pilotní dotazník a řízený rozhovor, dotazníkové šetření se uskutečnilo na přelomu měsíců srpen a září 2019 a řízený rozhovor byl realizován na přelomu měsíců října a listopadu v roce 2019. Empirická část dizertační práce je řešena jako výzkumná případová studie, která v sobě zahrnuje veškeré získané údaje, proto jsou popis, vysvětlení struktury a metodický postup řešení uvedeny v samostatné kapitole 7. 4 *Struktura a metodický postup řešení výzkumné případové studie.*

Z výše uvedeného vyplývá, že autorka vychází ze soudobých vědeckých poznatků a adekvátně zvolených metod pro zpracování celé problematiky práce.

Struktura a formální úroveň dizertační práce je na požadované úrovni, žádné zásadní nedostatky nebyly shledány. Ojediněle se vyskytly se drobné překlepy, např. v názvu kapitoly 7.4.

c) Ke splnění vytyčených cílů

Cíle bylo dosaženo na základě realizace dotazníkového šetření a řízených rozhovorů s vybranými reprezentanty podniků v Libereckém kraji ve vazbě na definované parametry a jejich doplnění informacemi ze sekundárních zdrojů na základě dokumentární analýzy.

Dále si práce kladla za cíl vytvořit databázi podnikatelských subjektů v rámci Libereckého kraje, které by splňovaly stanovené atributy a vytvoření vzdělávacích případových studií. Ty budou sloužit v pedagogické činnosti na Technické univerzitě v Liberci v rámci vybraných předmětů.

Pro splnění hlavního cíle bylo formulováno celkem pět dílčích cílů výzkumu. První dva dílčí cíle byly splněny prostřednictvím odborné literární rešerše, a to jak zahraniční, tak české. Třetí dílčí cíl byl naplněn pomocí dokumentární analýzy, která se skládala ze sběru a analýzy sekundárních zdrojů ve vazbě na vybranou geografickou oblast v rámci České republiky. Dílčí cíl čtyři a pět byl splněn prostřednictvím realizace výzkumu.

Autorka správně interpretuje dosažené výsledky – viz tabulky č. 9-17. Finální tabulka 18 zobrazuje souhrnné údaje za všechny podnikatelské subjekty, které se účastnily empirického šetření. Přehledně znázorňuje výsledky výzkumu ve vazbě na přeskakování nebo naopak plynulé absolvování jednotlivých fází vývoje podniku v Greinerově modelu. Z tabulky 18 je možné vyčíst, že tři podniky si plynule prošly postupně všemi fázemi svého vývoje až do současné etapy a ani jednu z uvedených fází nevynechaly. Naopak tři podniky v průběhu svého životního cyklu přeskočily alespoň jednu z fází svého vývoje a růstu – jedná se o podniky s pracovním názvem A1, C3 a D4.

Všech šest spolupracujících podnikatelských subjektů ve vazbě na Greinerův model si prošly následujícími třemi fázemi – 1. fází = kreativitou, krizí profesionálního řízení/vedení a také 2. fází = profesionální řízení/vedení, a to bez ohledu na to, v jaké současné etapě se nacházejí. Také dva podniky, které se dostaly, ať ke konci Greinerova modelu si prošly jak fází krizí byrokracie, tak 5. fází = spolupráce, ve které se nyní nacházejí.

Na základě předchozího komentáře ad c) lze konstatovat, že autorka správně interpretovala dosažené výsledky. Deklarované cíle se podařilo splnit v plné míře.

d) Teoretické a aplikační přínosy práce.

Teoretické přínosy spočívaly ve zpracování širokého přehledu literatury o životních cyklech podniků včetně kritických názorů autorů, vytvoření šablony pro metodický postup určování fáze Greinerova modelu a v neposlední řadě ve snaze zpopularizování a většího využívání případových studií. Autorka využila pro dizertační práci celkem 235 literárních zdrojů.

Aplikační rovina přinesla ojedinělý výzkum v rámci Libereckého kraje, tvorbu databáze podniků dle vybraných a nastavených parametrů, se kterou se bude v blízké budoucnosti pracovat a také využívání vzdělávacích případových studií, jež vznikly jako výsledek předkládané dizertační práce. Zajímavých výsledků bylo dosaženo v rámci ověřování teoretických znaků Greinerova modelu. Zde bylo potvrzeno, že pouze polovina charakteristických znaků Greinerova modelu, které definuje a vymezuje literární rešerše, se skutečně projevuje v praxi u podniků. Naopak podniky mají tendenci některé vybrané charakteristiky, kterými jsou: orientace na zisk, vysoké pracovní nasazení pracovníků, a stále více specializované pracovní úkoly a zadání, vykazovat bez ohledu na to, v jaké současné etapě se nacházejí. Tyto znaky se objevily u všech dotazovaných podniků napříč jednotlivými fázemi daného modelu.

Teoretické a aplikační přínosy práce jsou na velmi dobré úrovni, přinesly nové poznatky, které mohou být základem pro další výzkum, publikační činnost a také pro pedagogickou činnost.

e) Náměty na vyjádření se autorky k předkládaným otázkám u obhajoby.

- Jak mohou otevřené inovace ovlivnit životní cyklus podniku? Můžete popsat v kontextu s Greinerovým modelem?

ZÁVĚR

Rozsah (celkem 235) a kvalita použitých informačních zdrojů odpovídá požadavkům kladeným na tento typ prací a jsou v souladu s běžnou praxí. Sounáležitosti dizertační práce ke studijnímu oboru a potenciálu jeho rozvoje jsou v souladu.

Předkládaná doktorská dizertační práce Ing. Mgr. Lenky Sukové představuje velmi zdařilý vědecký a odborný materiál, který jak po stránce formální, tak věcné odpovídá nárokům kladeným na tento typ prací.

Proto předloženou dizertační práci doporučuji k obhajobě před příslušnou zkušební komisí pro obhajoby dizertačních prací.

Zároveň doporučuji, aby po jejím úspěšném obhájení byl Ing. Mgr. Lence Sukové udělen titul Ph.D.

V Hradci Králové, 27. dubna 2021

prof. Ing. Hana Mohelská, Ph.D.

doc. Ing. Petra Taušl Procházková, Ph.D.
Katedra podnikové ekonomiky a managementu
Ekonomická fakulta
Západočeská univerzita v Plzni

Oponentský posudek disertační práce

Téma: Organizační transformace a integrace podniku v průběhu životního cyklu

Ing. Mgr. Lenka Suková
Školitelka: doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.

Aktuálnost tématu

Téma práce není nové, nicméně je stále aktuální. Autorka zaměřuje svoji pozornost na životní cyklus podniku. Ten je sice běžnou součástí výuky základních předmětů bakalářského studia, avšak jeho empirické ověření pokulhává. Téma práce mi tudíž připadá zajímavé a aktuální a může sloužit jako vhodný materiál pro podpoření a doplnění současného stavu vědění v této oblasti – jak po teoretické stránce, tak po empirické. V práci se zaměřuje autorka především na aplikaci Greinerova modelu.

Formulace cílů, jejich naplnění, postup řešení problému, použité metody

Autorka si stanovuje za hlavní cíl ověřit aplikaci Greinerova modelu v podmínkách České republiky a zjistit, v jaké fázi Greinerova modelu se zkoumané podniky nacházejí. Dílčím cílem je vytvořit metodiku pro opakované zjišťování fáze podniků ve vazbě na vybraný model. Dále stanovuje několik dalších dílčích cílů. Stanovený hlavní cíl považuji za adekvátní a relativně dobře nastavený. Doporučila bych ho mírně poupravit ve vazbě na vytvořenou databázi podniků tak, aby bylo hned zřetelné, že práce je empiricky ověřována na vybraném vzorku podniků. Jde o mírnou úpravu formulace cíle.

Autorka stanovuje několik výzkumných otázek a předpokladů disertační práce. Zaměřuje se především na kvalitativní zpracování empirické části výzkumu. Kvalitativní zpracování má své výhody i nevýhody. Za nevýhodu považuji fakt, že diskutabilní je zvažování získaných výstupů s ohledem na aplikovatelnost v širším měřítku.

Teoretická část práce má svoji návaznost a její členění do kapitol je smysluplné. V rámci teoretické části práce považuji za klíčové identifikovat dostupné přístupy v oblasti životního cyklu podniku a v návaznosti na empirickou část práce vyargumentovat, proč byl zvolen zrovna Greinerův model (to v závěru práce autorka činí). Identifikované modely životního

cyklu podniku se ve většině případů datují do roku 2000 (často se zmiňují 70. léta minulého století). Považovala bych za zajímavé zabývat se otázkou, proč se nerozvíjí a nediskutují nové modely. Je to tím, že se tato oblast neposouvá dále? Bylo vše již definováno? Tato část mi v teoretické části práce chybí. Musím bohužel také konstatovat, že teoretická část práce se často opírá o starší zdroje literatury, i v případě některých dalších částí práce. Například do oblasti dodavatelsko-odběratelských vztahů, integrace obecně by šlo zakomponovat novější zdroje literatury. Do určité míry je tento fakt dán daným tématem práce. Na druhou stranu bych považovala za výzvu zpracovat tuto záležitost i do výzkumných otázek a zabývat se otázkou, proč to takto je. Většina, autorkou uvedených modelů, je skutečně staršího data a velkou výzvou by byla jejich aktualizace, či tvorba nového modelu, který by respektoval aktuální podmínky. Jak správně autorka podotýká, například otázka digitalizace může být velkou změnou pro tyto modely. Na stránce 120 uvádí autorka vymezení teorie ve vazbě na empirická data. Autorka uvádí, že zpracovala přehled literatury za účelem identifikace modelů růstu podniku. Tuto část vnímám jako jakési shrnutí systematického přístupu k literární rešerši. Zde bych doporučila kritéria přístupu více vysvětlit a jasněji identifikovat (například webový prohlížeč Google mi přijde až příliš vágní). A určitě bych ocenila toto shrnutí v úvodu teoretické části práce, aby bylo viditelné, jak při zpracování teoretické části práce autorka postupovala.

Výsledky disertační práce a vědecký, pedagogický a praktický přínos práce

Samotné empirické zpracování práce je postaveno na kvalitativním přístupu. Autorka definuje omezující kritéria výběru vzorku zkoumaných podniků. Tento výběr chápu, kladu si ovšem otázku, do jaké míry je možné získané výstupy generalizovat. Výsledky práce považuji za zajímavé především z toho hlediska, že jde o praktické ověření Greinerova modelu růstu. Praktický přínos práce je tedy neoddiskutovatelný.

Z teoretického hlediska považuji prezentovaný základ pro metodiku ověřování tohoto modelu za primárně dobře sestavenou a přínosnou. Do budoucna bych doporučila doplnit tuto metodiku i o jasné postupy, jak zpracovávat následně získaná data. Zpracovaný přehled dostupných teoretických modelů k životnímu cyklu podniku považuji za přínosný. Doplnila bych ho ovšem o diskusi aktuálnosti daných modelů a jejich modifikaci dle současných podmínek.

Formální aspekty disertační práce

Formální zpracování je na dobré úrovni, ojediněle se vyskytují drobné chyby, překlepy, ty ale nenarušují porozumění textu.

Publikační činnost

Publikační činnost považuji za dostatečnou a tematicky vhodně zaměřenou. V portfoliu se objevují především mezinárodní vědecké konference, ale obsahuje i část týkající se podílu na tvorbě skript, dále i příspěvky v recenzovaných/indexovaných časopisech.

Otázky k diskusi v rámci obhajoby:

- 1) Který, z Vámi uvedených modelů životního cyklu podniku, považujete za nejvěrohodnější a aktuální v rámci současného podnikatelského prostředí? A který naopak za již zastaralý?
- 2) Jakým směrem by se dle Vás měl ubírat budoucí výzkum v této oblasti? Co považujete za stěžejní a proč?

Závěrečné zhodnocení

Zvolené téma je zajímavé a má potenciál pro vědecký přístup. Je vidět, že autorka se v problematice orientuje. Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na doktorskou disertační práci. Při jejím zpracování autorka prokázala potřebné znalosti v daném oboru a schopnost vědecky pracovat.

Na základě uvedeného doporučuji předloženou doktorskou práci k obhajobě.

V případě úspěšné obhajoby navrhuji, aby byl Ing. Mgr. Lence Sukové udělen titul doktor (Ph.D.) ve studijním oboru Řízení a ekonomika podniku.

V Plzni dne 12.4.2021

Petra Taušl Procházková